

НЕОБХІДНІСТЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕМОЦІЙНОСТІ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

У публікації розглядаються окремі питання гармонізації інтелектуальної та емоційної складових підготовки майбутніх учителів музики до професійної діяльності в умовах розвитку сучасної освіти, зіставляються характеристики моделей інтелекту, визначаються можливі шляхи застосування педагогічних технологій з урахуванням емоційних факторів.

Ключові слова: інтелект, емоції, комп'ютерні технології в музиці.

В публикации рассматриваются отдельные вопросы гармонизации интеллектуальной и эмоциональной составляющей подготовки будущих учителей музыки к профессиональной деятельности, сопоставляются характеристики моделей интеллекта, определяются возможные пути использования педагогических технологий с учетом эмоциональных факторов.

Ключевые слова: интеллект, эмоции, компьютерные технологии в музыке.

The article deals with the essential points of harmonization of intellectual and emotional components of training the future teachers of music for their professional activity; it also correlates the intellectual models and defines the possible ways of pedagogical technologies usage, considering various emotional factors.

Keywords: intelligence, emotions, computer technologies in music.

Постановка проблеми. Одним із завдань реформування освіти, поставленим у державній національній програмі «Освіта. Україна XXI століття», є широке запровадження в навчально-виховній роботі нових педагогічних технологій.

XXI ст. висуває нові вимоги до освіти, надає нові можливості для освітньої діяльності. Передусім це пов'язано із сучасними інформаційними технологіями, комп'ютерною технікою, що використовується і як засіб набуття комп'ютерної грамотності, і як засіб вивчення предметів, і як шлях до знань і досвіду людства.

Саме у процесі навчання в університеті закладаються основи майбутньої педагогічної техніки, технологічної грамотності та загальної технологічної культури педагога. Поєднання інтелектуального та емоційного факторів навчання у використанні нових педагогічних технологій, зокрема комп'ютерних, дає можливість майбутньому учителю адаптуватися в умовах сучасної школи, успішно розв'язувати складні завдання навчально-виховної роботи, створювати необхідні умови педагогічного впливу, свідомо аналізувати та коригувати результати своєї діяльності, що є важливою передумовою досягнення високої якості його професійної підготовки.

У наукових дослідженнях приділяється відповідна увага професійній підготовці як майбутнього вчителя в цілому, так і вчителя музики зокрема. Проте численні спроби перегляду професійно-педагогічної підготовки вчителів музики залишають відкритими питання гармонізації інтелектуального та емоційного факторів навчання, принципових суперечностей між інтенсивною технологізацією навчального процесу в середній школі, оснащенням шкіл сучасними комп'ютерними засобами та недостатньою спеціальною підготовкою майбутнього вчителя музики до використання комп'ютерних технологій.

Аналіз досліджень і публікацій. Багато вчених як минулого, так і сучасності, приділяють увагу формуванню духовного світу вчителя, поєднання при його вихованні інтелектуальних та емоційних складових. Прихильниками такого навчання були Я. Коменський, Л. Віготський, Л. Занков, Г. Ципін, Д. Ельконін; проблеми інтеграційного підходу до професійної підготовки студентів, викладання як творчої діяльності, аналізу системного підходу в сфері наукової освіти займалися В. Леднев, М. Левіна, В. Красевський; положення теорії музичної освіти, в тому числі проблеми формування музичної культури, завдання музичного виховання і проблеми музичного сприйняття, виявлення специфіки професії педагога-музиканта, особливості музичного розвитку висвітлювали Е. Абдуллін, Ю. Алієв, О. Апраксіна, Л. Арчажнікова, Н. Ветлугіна, О. Ніколаєва, В. Петрушин; принципи розробки наочного приладдя та загальними положеннями теорії й історії музики XX століття, культурології та електронної музики розглядають Е. Артем'єв, М. Бахтін, Е. Варез, Ю. Дмитрюкова, А. Лагутін, Х. Леонардсбергер, Д. Кауфман, Ц. Когоутек, М. Моравська, Є. Мурзін.

Ж. Піаже, А. Соколов, Л. Флоріан, Е. Фрезі, К. Штокхаузен, М. Ердманн і ін. В своїх працях автори наголошують на процесі розвитку розумових здібностей, який здійснюється у пізнавальній діяльності, у навчанні, де переважає формально-логічний підхід у вирішенні освітніх завдань.

Професійна освіта вимагає переосмислення самого змісту освіти, її структури, форм організації. Величезний інформаційний потік, який помітно зростає при входженні України до європейського освітнього простору, вимагає від учителя ґрунтовнішої підготовки не лише до раціонального відбору, переробки, зберігання знань про світ, а й розвитку духовності емоційної сфери майбутніх учителів.

Метою даної статті є висвітлення питань забезпечення емоційного та інтелектуального розвитку, їх гармонізації у підготовці майбутніх учителів музики до професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Сприйняття, пам'ять, мислення – пізнавальні психічні процеси, за допомогою яких людина відбиває об'єктивний мир. Інші ж психічні процеси – емоції, воля, увага – забезпечують активність людини по перетворенню зовнішнього миру й регуляції своєї поведінки. Всі інтелектуальні, вольові й емоційні процеси взаємозалежні й взаємообумовлені, а процес навчання й виховання спрямований на їхній розвиток і рівновагу.

У Вікіпедії (вільній енциклопедії) інтелект трактується як здатність свідомо виконувати *розумові дії*, такі як: систематизація, зіставлення, виокремлення, формування поняття, порівняння, поєднання, категоризація, організація, кількісний розрахунок, з'ясування причин і наслідків, моделювання, пошук зв'язків та закономірностей, перебір варіантів, візуалізація, вербалізація, узагальнення, структурування, розбір, осмислення, позбавлення, регуляція і т.ін [4].

Ч. Спірмен розглядає інтелект як загальну «розумову енергію», що визначає успішність виконання будь-якої діяльності [3].

Інтелект, який являє собою сукупність розумових здібностей і проявляє себе у вигляді внутрішніх відчуттів і образів мислення, пов'язаний з внутрішніми властивостями людини, такими як сприйняття, пам'ять, мова, увага, самосвідомість, самоконтроль, характер, володіння тілом, творчість. До інтелектуальних почуттів відносять переживання, які пов'язані з розумовою діяльністю – почуття нового, подиву, упевненості в силі розуму, задоволення від рішення проблеми, непевність в істинності рішення, в основі яких лежить любов до знань.

Вищим рівнем інтелектуального почуття є любов до істини, що змушує людину завзято працювати, переборювати труднощі в процесі пізнання, свідомо відмовлятися від інших видів діяльності, для того щоб більше часу приділити пошуку істини.

Перевага інтелектуальних процесів над вольовими і емоційними приводить людини до відходу від дійсності в мир ідей і теорій тоді, як яск-

раво виражене емоційне реагування сприяє формуванню імпульсивного характеру.

Емоції, або переживання особистістю її зв'язків з миром – необхідна передумова людської активності. Емоційні процеси, що забезпечують «енергетичну» основу діяльності, є її мотивами. Емоції визначають якісну й кількісну характеристику поведінки, відбивають відношення людини до значимого для нього об'єкту і забезпечують селективність сприйняття – з незліченної кількості об'єктів середовища, що впливають на людину, деякі, що мають для нього важливе значення, виділяються й підсилюються емоціями, інші ж, незабарвлені почуттєвим тоном, немов би затушовуються.

Л. Рубінштейн виділяє три рівні емоційного життя людини. Перший рівень – елементарні фізичні відчуття, пов'язані з органічними потребами: задоволенням, невдоволенням і т. ін. Ці емоційні реакції носять безпредметний характер. Наступний, більш високий, рівень, становлять предметні почуття, «відповідні предметному сприйняттю й предметній дії». Цей рівень характеризується більш високим ступенем усвідомленості. Інтелектуальні компоненти входять до нього як складова частина емоцій. І, нарешті, третій рівень – це світоглядні почуття: моральні, інтелектуальні, естетичні, релігійні [2].

На важливість емоційного розвитку особистості звертає увагу у своїх роботах Л. Н. Рожина. «Підсилюючи, фіксує, урізноманітнюючи свої емоції й почуття, людина підтримує свою активність, стійкість у контактах з миром і людьми». Автор стверджує, що розвиток емоційної сфери особистості в будь-якому віці веде до особистісного росту, більш глибокому розумінню людиною себе й інших, розширенню емоційної комунікації [1].

Поєднання інтелектуального розвитку та емоційних складових може стати одним із вагомих факторів підготовки майбутнього вчителя до професійної діяльності у сучасному інформатизованому суспільстві.

Ефективна інтеграція комп'ютерних технологій в навчально-виховний процес вимагає дотримання чіткого балансу між кращими методами традиційного навчання та виховання з доцільністю використання нових можливостей такого процесу інтеграції. Завдяки розвитку нових технологій відбувається поступовий перехід освіти на якісно новий рівень, який забезпечується, насамперед, новими методами та засобами навчання. Сучасні засоби навчання дозволяють розв'язувати складні та актуальні завдання педагогіки, одним із яких є гармонізація інтелектуальної діяльності та емоційного стану для розвитку творчого потенціалу та аналітичного мислення майбутнього вчителя.

Значні зміни відбуваються в музиці під впливом комп'ютеризації. Передусім, комп'ютери можуть керувати різними синтезаторами звуку та електронними інструментами. Будь-який звук має певні параметри – висоту, частоту, тривалість, тембр, які можна прорахувати та перетворити на звучання різних інструментів, включаючи ще не створені людиною.

Останнім часом у педагогічній теорії і практиці йде активний пошук шляхів удосконалення методів і форм навчання, проводяться інтенсивні дослідження з питань запровадження в навчальний процес засобів комп'ютерно-орієнтованих систем навчання, ведуться роботи в галузі змісту музичної освіти. Посилення тенденції принципу варіативності в навчанні та вихованні призводить до появи нових програм із музики для загальноосвітніх шкіл. У вітчизняній педагогіці продовжують нарощувати тенденції впровадження принципу варіативності не тільки в змісті виховання, але й у галузі форм та методів музичної діяльності.

Безумовно, сучасний комп'ютер та інтерактивне програмно-методичне забезпечення потребують зміни форм спілкування вчителя та учня, перетворюють навчання на ділове співробітництво, поєднують інтелектуальну діяльність з емоційним розвитком, що значно посилює мотивацію навчання, спричиняє необхідний пошук нових моделей занять, проведення підсумкового контролю (доповіді, публічні захисти групових проектних робіт, а в нашому випадку – публічне виконання шкільних пісень під створений самостійно на комп'ютері акомпанемент), підвищує індивідуальність та інтенсивність навчання.

У зв'язку з сучасним напрямом освіти на розвиток особистості за допомогою використання інформаційних технологій, гармонізації інтелекту та емоцій учасників освітнього процесу, комп'ютер на уроках музики дозволяє:

– від методики викладання у вигляді розповіді про творчість композиторів, опису та вивчення пісень шкільного репертуару перейти до творчого інтелектуального підходу щодо його інтерпретації;

– розвивати самостійну творчу діяльність, що залежить від емоційного стану та інтелектуального розвитку;

– проводити заняття із реальними базами знань навчального призначення, музичним матеріалом, що сприяє розвитку логічного мислення у поєднанні з емоційним станом, формуванню навичок написання та аранжування власних творів.

Висновки. Таким чином, спрямованість розвитку професійної освіти на гармонізацію інтелектуального та емоційного факторів сприяє пошуку нових підходів до організації підготовки майбутніх учителів музики до професійної діяльності в сучасному освітньому середовищі.

Література

1. Рожина Л. Н. Эмоции и воспитание / Л. Н. Рожина . – Минск : Вышэйшая школа, 1999. – 272 с.
2. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии: В 2 т. / Сергей Леонидович Рубинштейн. – М. : Педагогика, 1989. – Т. 2. – 485 с.
3. Spearman C. The abilities of man. N. Y. 1927.
4. uk.wikipedia.org

Стаття надійшла до редакції 24.03.2011 р.